

Сергій ГАЙДУК

УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКІ МОВНІ ПАРАЛЕЛІ (УРОК-ВІКТОРИНА ДО ДНЯ РІДНОЇ МОВИ)

*Мова – це лад мислення, це віконця,
через які людина бачить світ.*

Василь Сухомлинський

В. Сухомлинський погоджується з твердженням В. Гумбольдта: скільки людей знає мов, стільки разів вона людина. Говорячи про споріднені мови (польська є досить спорідненою з українською), видатний педагог підкреслює важливість розуміння того, що однакове звучання не завжди відповідає однаковому значенню. Василь Олександрович наголошує на тому, що шлях до вивчення іншої мови починається з удосконалення знань рідної.

Тема: Українсько-польські мовні паралелі (урок-вікторина до Дня рідної мови).

Мета: ознайомити учнів із елементами польської культури через мову; розвивати аналітичні навички; виховувати повагу до інших народів, культур через розуміння спільного й відмінного у порівнюваних мовах.

Очікувані результати: учні отримують уявлення про відмінне й подібне в українській та польській мовах.

Обладнання: проєктор, комп'ютерна техніка.

Тип уроку: урок-вікторина.

Перебіг уроку-вікторини

I. Організаційний момент

II. Інструктаж із проведення мовознавчого уроку-вікторини

III. Проведення мовознавчого уроку-вікторини

I Блок

1. Державна мова України (українська). А Польщі? (Польська.)

2. Список літер встановленого порядку (алфавіт, абетка/alfabet, abecadło).

3. Частина тексту з нового рядка. (Абзац/akapit.)

4. Остання буква у слові шістдесят (т)/sześćdziesiąt (t).

5. Розділ науки про правопис.

(Орфографія/ортографія)/ortografia.)

6. Скільки букв в українському алфавіті? (33). А в польському? (35; 3 рідковживані – Q, V, X).

7. Який знак в українській мові не є розділовим? (Дефіс, апостроф). А в польській? (Тільки дефіс.)

8. Скільки голосних в українській мові? (6). А в польській? (8 – +a, e.)

9. Скільки звуків у слові куш/krzak? ([Кушч] – 4/[кшак] – 4.)

10. Які літери в українській мові позначають два звуки?

(Я, ю, є, ї, щ). Які звуки в польській мові позначаються в два способи? (Rz/ż – [ж], ch/h – [x], u/ó – [y].)

11. Що спільного в гімнах України та Польщі? (Початок і час написання.)

12. Що спільного між прапорами України та Польщі? (Дві смуги.)

II Блок

1. Розділ науки, який вивчає звуки. (Фонетика/Fonetyka.)

2. Поставте дієслово кохати в наказовий спосіб. (Кохай/Kochać – Kochaj.)

3. Поставте правильно наголос у польському ko'chaj і українському коха'й.

4. Словник, з якого дізнаємося значення слова. (Тлумачний/tłumaczný.)

5. Розмова двох осіб. (Діалог/dialog.)

6. Чоловік стосовно своїх дітей. (Тато/tata.)

7. Небесне тіло, яке обертається навколо Сонця й отримує від нього світло і тепло. (Планета/planeta.)

8. Поставте у кличний відмінок слово Бог (Боже!)/Bóg (Boże!).

9. Назвіть сьомий відмінок української мови (кличний) та польської мови (wołacz).

10. Поставте займенник «себе» в Н.в. (немає Н.в.), sobie (теж немає).

11. Яка частина мови не належить ні до самостійних, ні до службових частин мови в українській мові? А в польській? (Вигук/ wykrzyknik.)

12. У якій мові майбутній час твориться за допомогою минулого? (У польській: będą pisał.)

III Блок

1. Дослівно наведений уривок з якогось тексту. (Цитата/ Cytat.)

2. Чуже мовлення, передане дослівно. (Пряма мова/ niezależna.)

3. Який рід і не чоловічий і не жіночий? (Середній/ nijaki.)

4. Прикраси з перлів, коралів, які носять жінки на шиї. (Намисто/ naszyjnik.)

5. Гра-задача, коли необхідно вписати літери в перехресні рядки клітинок накресленої фігури. (Кросворд/ krzyżówka.)

6. Український народний танець? (Гопак). А польський? (Mazurek.)

7. Остання літера алфавіту (я/ ż).

8. Машина для їзди, яку рухають ногами. (Велосипед/ rower.)

9. У яких науках використовується в польській мові поняття Mianownik? У мові – Називний, у математиці – знаменник.

10. Скільки дієвідмін в українських дієслів? (Дві). А в польських? (Чотири.)

11. Яка різниця між виразами pasta для зубів і pasta do zębów? (Жодної.)

12. Якого роду числівник тисяча (жін.), а tysiąc (чол.)

IV Блок. Фразеологізми

1. Який розділ науки про мову вивчає стійкі сполучення слів? (Фразеологія.)

2. Що означає фразеологізм крутити носом? (Веревувати.)

3. Що означає фразеологізм «пустити півня»? (Підпалити.)

Wpuścić w malinę	Обдурити
wpuścić w kanał	
zrobić w konia	
wyśtawić do wiatru	
nabić w butelkę	
Czuję do Ciebie miętę	Бути закоханим
Uciekać gdzie pieprz rośnie	Світ за очі
Co ma piernik do wiatraka	У городі бузина, а в Києві дядько
Być nie w sosie	Бути не в гуморі
Mieć muchy w nosie	

Mieć węża w kieszeni	Бути скупим
Nudne jak flaki z olejem	Про щось нудне
Po ptakach	Запізно
Szkoda czasu i atlasu	Шкурка вичинки не варта
Być w proszku	Не встигати
Ma kuku na muniu	Бути не дуже розумним
Połamania nóg!	Ні пуха, ні пера
Wiercić komuś dziurę w brzuchu	Бути вариводою, мозкокрутом, кишкомотом
Bułka z masłem	Дуже легко, уміючи
małe piwo	Тільки квіточки

V Блок. Фразеологізми з іменами Фразеологізми з іменами, що відображають:

Явища розумової діяльності (у всякого Мусія своя затія; Дуня з водокачки; сплітати Химині кури; дурний як Омелько).

Психічний стан (от тобі, Гапко, і Київ; у Сірка очі позичити).

Стосунки між людьми (не вмер Данило – болячка задавила; Кузьма Дем'яну рідний Федір; на тобі, Гавриле, що мені не миле; парочка – Мартин і Одарочка).

Стан людського організму (іти до Омелька; швидка Настя).

Оцінку людей, явищ, дій (який Сава, така й слава; казала Настя, як удасться; мели, Іване, доки вітру стане; як Гриць до суніць; велике свято, що Гриць у церкві).

Який синонім до польського слова młodzieniec	Немовля, парубок , молодий чоловік
Nak to prawda jak dziad Magda, a baba Grzegorz	Поєднання непоєднуваного
Mieć we łbie Kopernika	Бути п'
Cienki Bolek	Про високого хлопця
jadwiga	Різновид плуга
Głupi jaś	Знеболювальна ін'єкція
maciek	Барило, великий живіт
piotrek	Страх

hitler	Чиряк
Posiać michałki	Написати дурницю (напр. , у журналі)
Lepszy To-masz, niż Ja-dam	
Umarł Ja-kup, naśtał To-masz	
Pani Władzia	Поліцейський
Panna Babska	Акушерка

VI Блок. Скоромовки

Українські:

Бабин біб розцвів у дощ – буде бабі біб у борщ.

Усім подобається це куце цуценя.

Дзижчить над житом жвавий жук, бо жовтий він вдягнув кожух.

Ішов хлопець із ярмарку по колоді через воду.

Тільки став він на колоду – бовть у воду.

Викис, вимок, виліз, висох, став на колоду

Та знов – бовть у воду.

Кричав Архип, Архип охрип,

Не треба Архипу кричати до хрипу.

Семен сказав сиnam: «Скосить сіно».

Сини скошили сіно.

Старий Семен сказав сиnam: «Спасибі».

Польські:

Spadł bąk na szałak,

a szałak na pąk.

Pękł pąk, pękł szałak,

a bąk się zląkł.

Dzik jest dziki, dzik jest zły,

dzik ma bardzo ostre kły.

Kto spotyka w lesie dzika

ten na drzewo szybko zmyka.

Król Karol kupił królowej Karolinie korale koloru koralowego.

Kup psu dropa jeśli masz psa, bo psy mopsy lubią dropy.

Trzmiel na trzosie w trzcinie siedzi,

z trzmiela śmieją się sąsiedzi.

Trzęsie się na mięsie mucha w kredensie.

IV. Підсумок і обговорення почутого